

Šalom Šabat Šalom

Pripremila: Albahari-Žigrai Hana

HAVDALA

SADRŽAJ

Mocae Šabat-Zbogom Šabat	3
Obeležavanje kraja Šabata	3
Način obeležavanja kraja Šabata.....	3
Molitva Gott von Avraham	4
Obred Havdale	5
Šta je neophodno za obavljanje obreda?	6
Mistika i simbolika u Havdali	7
Sveća.....	7
Miris	9
Havdala za praznike.....	10
Havdala na kraju praznika.....	10
Havdala za praznik koji pada u subotu uveče.....	11
Havdala za Jom Tov	11
Neki običaji vezani za žene i havdalu.....	11
Običaj vezan za ručne radove	11
Žena i vino havdale	12
Ceremonija havdale	13
Šta nakon Havdale?.....	18
V'iten Leha	18
Melave malka- Ispraćaj kraljice	20
Muzika	21

Mocae Šabat-Zbogom Šabat

Mocae Šabat obeležava prestanak šabata odn. večer i noć posle završetka šabata, čiji je deo i havdala koja je jedan od najstarijih obreda u judaizmu.

Jevreji nemaju drugu reč za subotu sem Šabat. Univerzalnost reči se ogleda i u jevrejskoj poslovnici –načelu koja potiče iz vojske: „Svaki Šabat ima svoj mocae Šabat“ ili post-Šabat. Naime, vojnici su često puštani kući za Šabat, ali su nakon njegovog isteka morali da se vrate u bazu u nedelju rano ujutro. To znači da sve što je lepo ima svoj kraj, a podseća nas na to da posle dana odmora svako mora da se vrati svom stvarnom životu.

Zbogom suboto. Nedostajaceš nam. Potreban nam je ritual da te poneseo sa sobom i sada kada si otišla., moglo bi se reći da je to moto obreda havdale.

Halaktički izvori za obavljanje havdale mogu se naći u Vavilonskom Talmudu, Traktat Berakot tabak 33a , a ustanovili su ga članovi Velika skupštine u doba početka II hrama (IV vek st.e.)

Iako je noć pala u subotu uveče, Šabat nas ne napušta dok ga ne ispratimo ceremonijom havdale.

Havdala nije razdvajanje kao što joj nagoveštava naziv; prava reč bi bila sjedinjene. Po rečima kabaliste Rabi Moše Kordova ona je: „ razdvajanje koje sadrži vezivanje i jedinstvo.“ Čin razdvajanja povezuje Šabat sa ostatkom nedelje , uspostavlja između njih odnos u kome Šabat daje svoju uzvišenu viziju ostatku sedmice i šest dana svakodnevnice uvodi u veličanstvenu svetinju Šabata.

Havdala je obred koji angažuje sva naša čula: čulo okusa (pijenje vina), čulo sluha (slušanje blagoslova) , čulo vida (gledanje plamena sveće, svetlosti i tame) , osećanje toplote plamena, čula mirisa (mirisanje mirisnih začina) i i naše čulo sluha (slušanje blagoslova).

Obred havdale se obavlja kad padne noć u subotu. To je vreme kada se na nebu pojave tri zvezde srednje veličine, obično 45-60 minuta nakon zalaska sunca (zavisno od geografske širine). Obavlja se u sinagogi i kod kuće.

Pre nego što se izgovori Havdala nad vinom, kao ispunjenja ove specijalne micve, nije dozvoljeno da se jede i pije .

Obeležavanje kraja Šabata

Način obeležavanja kraja Šabata



Postoje tri načina na koje se objavljuje završetak Šabata.:

1. **Kazivanje *Ata Honantanu***: To je specijalni paragraf koji se dodaje u Amida tokom večernje molitve (*maariv*) subotom uveče da bi se završio Šabat
Bilo je perioda u istoriji kada je siromaštvo bilo tako rašireno da prosečna osoba nije mogla dozvoliti sebi da kupi vino za havdalu. Rabini su tada ustanovili ovu molitvu umesto havdale nad vinom. Čak i posle kada se situacija poboljšala, oni nisu videli razloga da okončaju izgovaranje ove molitve.

I danas ova molitva ima svoju praktičnu primenu. Naime, iako je pala noć u subotu, pre verbalnog razdvajanja Šabata i običnih dana sedmice ne sme se obavljati nikakva aktivnost koja je na Šabat zabranjena. Posle izgovaranja *ata honantanu* Šabat biva završen i dozvoljeno je obavljati i takve poslove i pre Havdale nad vinom.
2. **Kazivanje blagoslova Hamavdil**: "*Baruh Hamavdil Ben Kodeš Lehol*"- Blagosloven da je On koji napravi razliku između svetog i profanog. Žene, od kojih mnoge ne učestvuju u večernjoj molitvi, mogu započeti sedmicu ovim stihom.
3. **Havdala** je ritual koji se obavlja na Moeae Šabat. Kazivanjem ili slušanjem havdale označava se kraj Šabata.

Ali onaj koji pali havdala sveću ili mora obaviti neki drugi posao zabranjen na Šabat mora predhodno objaviti kraj Šabata na jedan od prva dva načina.

U početku, u doba siromaštva, havdalu je bila uvrštena u Tefila (nivo molitvi). Kada je Izrael postao bogatiji, propisano je da treba da se izvodi nad čašom vina. Kada je ponovo osiromašio, ubačena je u Tefila i propisano je da i onaj koji havdalu kaže u molitvi mora također da je kaže nad čašom vina. Služba se menjala vremenom, dodati su uvodni stihovi pre blagoslova i pojavili se novi običaji kao što je prosipanje vina, blagosiljanje same Havdale i pijenje vina nakon Havdale.

Molitva Gott von Avraham

Žene u aškenaskim zajednicama često su na završetku Šabata pre havdale (dok su muškarci bili u sinagogi na večernjoj molitvi) kazivale molitvu **Gott von Avraham** koja također sadrži blagoslove i lepe želje za nastupajuću nedelju. To je redak primer molitve na Jidišu koja je ušla u liturgijski kanon. U nekim hasidskim zajednicama govore je i muškarci pre havdale. Čest je običaj da svako treba, radi delotvornosti, da je izgovori tri puta.

Najčešća verzija je:

Bože Avrama i Isaka i Jakova zaštiti svojom ljubavi svoj voljeni narod Izraela od svake nevolje. Kao što voljeni sveti Šabat odlazi, tako nedelja, i mesec i godina neka nam dođu sa punom verom, sa verom u mudrosti, sa ljubavi i privrženosti dobrim prijateljima, privrženosti Tebi, blagoslovljenom Stvoritelju sa verom u tvojih 13 principa vere i u krajnje iskupljenje, neka to bude uskoro i vaskrsenja mrtvih i u proročanstvu Mojsija našeg učitelja, neka počiva u miru.

Druga verzija je:

Gospodaru sveta! Ti si onaj koji slabima daje snagu. Daj svojim voljenim Izraelićanima više zdravlja i snage da bi mogli da volimo Tebe i da služimo Tebi, samo Tebi i nikome drugom u celoj vasedjeni. I nedelja, i mesec, i godina neka nam donese milost, i zdravlje i sreću i blagoslove i uspeh i bogatstvo i slavu i više dece i dug život i i obilje hrane, i Božju promisao za nas i ceo Izrael, i pusti nas da kažemo Amen.

Obred Havdale

Havdala se sastoji od 5 delova:

1. Uvodnog paragrafa

2. Blagoslova nad vinom

Judaizam nas uči transformaciji fizičkog u duhovno. Kao što se obično grožđe pretvara u vino, tako i mi uživamo u spiritualnom obnavljanju koje postižemo tokom Šabata i nadamo se da će ono nastaviti da raste u nedelji što dolazi.

Kao što za erev Šabat Kiduš blagosilja dolazeći Šabat, može se reći da i blagoslov nad vinom u obredu havdale ima specijalnu ulogu da posveti vreme koje dolazi, odnosno dolazeći radni dani i čini ulazak u njih svetim činom, jer radna nedelja ima svetu misiju da nas i svet oko nas učini boljim.

3. Blagoslova nad miomirisnim začinima

Kabalisti uče da tokom Šabata svako dobija dodatnu dušu ili ekstra spiritualnu senzibilnost. Zato kada Šabat odlazi, odlazi i ekstra duša što nam donosi tugu. S toga mirišemo određene mirođije da ohrabrimo dušu zbog gubitka.

Ovaj blagoslov je u nekom smislu poslednji blagoslov Šabata. To je jedini obred u judaizmu kada se ritualno primenjuju aromatične tvari. Sefardi koriste ružinu vodicu, mirtu ili nanu, a tačan tekst blagoslova zavisi od toga da li je plod drveta, trava ili nešto drugo. Prema Zoharu treba koristiti mirtu.

4. Blagoslova nad plamenom

Prema Talmudu, Bog je u subotu Adamu dao vatru. Zato u subotu izgovaramo blagoslov za vatru. Havdala sveća predstavlja praiskonsku prvu svetlost stvaranja; nove početke, novu obavezu. Mi se nadamo da ćemo svetlo Šabata proširiti i na nedelju što dolazi.

Kada Šabat stiže palimo jednostavne sveće; sada, kada odlazi palimo veći plamen od upletene sveće.

Treći blagoslov nad svetlom od plamena havdala sveće simbolizuje jedinstvo koje se postiže na kraju Šabata. Na pr. mistici tvrde da je ženski princip dominantan u petak uveče, muški u subotu ujutro, a onda se oba ujedanjuju na kraju Šabata. Zato se koristi upletena sveća (sa više fitilja) koje se zasebno pale, ali za razliku od Hanuka svećica, one gore jednim velikim plamenom. Vatra predstavlja fizičku kreativnost izgublenu tokom Šabata, a sada ponovo dostupnu, pa se zato može reći da je to prvi blagoslov nove nedelje. Blagoslov stoga brani neprikosnovenost samog rada.

5. Blagoslova za samu Havdalu

Blagoslovi su grupisani po jasnom redosledu. Može se videti njihov rastući karakter: od usana, preko nosa, očiju, do mozga. A može se posmatrati i kao sadržaj rastuće istančanosti. Vino se mora popiti, ali mirisi se samo prinose čulu, a sveća ne sme čak ni da bude blizu i na kraju označavanje kraja Šabata ne zahteva ni jedno čulo.

Na kraju sveća se po običaju gasi u vinu, što, kako neki kažu, govori da je sveća bila upaljena samo radi havdale.

Šta je neophodno za obavljanje obreda?

Da bi ste obavili Havdalu potrebno vam je:



Havdala, Susanne Tornquist 600x166, Muzej u Sprinfilu, Uta

1. Vino, sok od grožđa ili neki drugi sok
2. Čaša ili pehar sa tanjirom ili tacnom ispod
3. Mirisni začini



Obično se koriste karanfilčić i/ili grančice mirte ali i bilo koji drugi začin ili biljka koja lepo miriše mogu da posluže u tu svrhu. Mnoga domaćinstva imaju specijalno dizajnirane posude za Havdala mirođije.

4. **Upletene sveća** sa najmanje dva fitilja. Mogu se i dve sveće držati zajedno tako da zajedno čine jedan plamen.

5. Molitvenik

Način obavljanja

Havdalu može da obavlja jedna osoba za celu grupu ukoliko je svi slušaju pažljivo kako bi ispunili zapovest. Osoba koja obavlja Havdalu na isti način mora želeći da učini blagoslove za sve učesnike.

Kada deca navršu 5 ili 6 godina roditelji treba da ih uvedu u slušanje Havdale.

Osoba-predvodnik može da sedi ili stoji Običaj je kod Sefarda da sedi, a kod Aškenaza da stoji. **Svetlo u prostoriji je obično prigušeno ili ugašeno.**

Mistika i simbolika u Havdali

Sveća

Adamov greh i vatra

Priča o Havdala sveći doseže do prvog Šabata u istoriji.

Pre stvaranja sunca i meseca, Bog je stvorio veliko svetlo, svetlo tako blistavo da „se pogledom moglo dosegnuti s jednog na drugi kraj sveta“

Bilo je kasno popodne u petak šestog dana stvaranja, a Adam i Eva su upravo zgrešili jedući zabranjeno voće. Zato je Bog odlučio da ih kazni time da sakrije to prvobitno svetlo i izbaci Adama i Evu iz raja. Međutim zbog svetosti Šabata, Bog je odložio svoju akciju i ostavio svetlo da sija do kraja svetog dana.

Kada je sunce počelo da zalazi na kraju Šabata, zavladao je tama po prvi put Adam je bio prestravljen misleći da će ga tama progutati. Bog je onda potakao Adama da uzme dva kamena i da ih trlja (pritiska) jedan o drugi i vatra je odmah planula. U tom momentu Adam zahvaljivao Bogu i izgovori blagoslov „ **Blagoslovljen da si Ti, Gospode Bože naš...koji stvori svetlosti**

od vatre. Sličan blagoslov se i danas izgovara kao deo havdale dok gledamo u plamen koji trperi

Drugi midraš kaže da je na prvi moca Šabat kada je svet po prvi put ostao u mraku, Adam kazao "boli me što je zbog moga greha svet ostao u mraku", Bog je dao Adamu mudrost da trlja dva kremena međusobno, a kada se plamen pojavio Adam je rekao blagoslov, i shvatio je da je bio potpuno go, osim što je imao nokte.

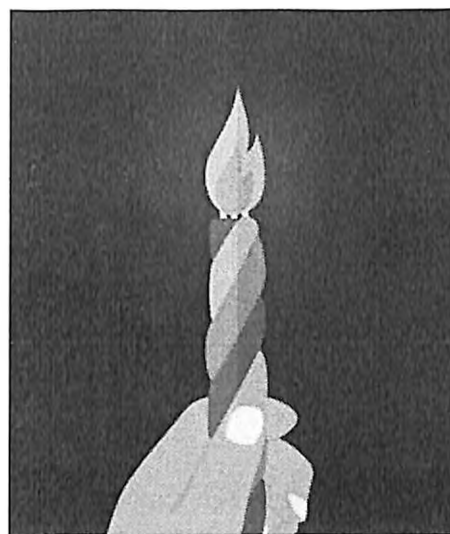
Kao što svetost subote odlazi i kako se i mi vraćamo našem svakodnevnom životu, možemo osećati da nismo sposobni da se izborimo sa nedaćama koje nas čekaju na našem putu. Havdala sveća nas podseća da , kako je Adam uspeo da iz kamena stvori plamen koji je pobedio tamu, , tako i mi možemo doneti svetlo i jasnoću kada se dogode neočekivane situacije.

Midraš nas uči da su Eva i Adam prvo otkrili Božjom milošću vatru odmah nakon prvog Šabata. I za nas je prva noć u nedelji i vreme kada treba da se zahvlimo Bogu na darivanju vatre bez koje bi naše noći bile mračne, sumorne i hladne.

Zašto koristimo upletenu sveću sa najmanje dva fitilja?

Sveća je upletena, jer u blagoslovu stoji „svetlosti vatre“ što znači da je reč svetlost data u množini aludirajući na različite aspekte svetlosti, boje plamena su crvena, bela i plavičasto zelene, a i primena vatre je višestruka. , te zato koristimo specijalne Havdala sveće sa više fitilja. Isto tako više plamena koji se slivaju u jedan simbolizuje više vrsta Jevreja u svetu, ali su svi deo jednog jedinstvenog naroda.

Kao što svetost subote odlazi i mi se vraćamo našem svakodnevnom životu, mi možemo osećati da nismo sposobni da se izborimo sa nepogodama na našem putu. Havdala sveća nas podseća da , kako je Adam uspeo da stvori plamen koji je pobedio tamu, iz kamena, tako i mi možemo doneti svetlo i jasnoću u pomračenju okolnosti iz većine neočekivanih izvora.



Sveća i igra svetlosti

Da bismo napravili blagoslov nad svećom, ona mora biti dovoljno blizu i dovoljno blistava da bismo mogli da raspoznamo različite tokove u njenoj svetlosti

Gledamo u naše nokte tokom Havdale zato

- ❖ što su nokti simbol blagoslova, jer oni stalno rastu. Tako mi počinjemo našu nedelju gledajući u taj simbol
- ❖ midraš kazuje da se originalna vatra pojavila iz Adamovih noktiju
- ❖ da se napravi razlika između svetlosti i tame: svetlost se odsijava na noktima savijenih prstiju , a tama na unutrašnjosti

U ceremoniji Havdale upletena sveća se pali i drži prstima da bismo videli svetlo i senke kako plešu ispod njih. To svetlo i tama simbolizuju mudrost i smetenost, a mi držimo naše ruke ispred plamena da bismo videli razliku.

Miris

Gubitak ekstra duše i miris

Na Šabat svi mi imamo „dodatnu dušu“. Sada kada kada nas ta ekstra životna snaga i duh napuštaju, mi sami sebe podmlađujemo (osnažujemo) mirisanjem mirisni začinja, mirisanje biva najspiritualniji od 5 osetila (čula)

Mudraci nam kazuju da mirišemo ugodne mirise na svaki moca Šabat (sem ako u nedelju pada praznok) da bi ohrabрили i utešili dušu koja je rastužena odlaskom „ekstra duše“ koju smo dobili za Šabat.



Šta je ustvari ekstra duša?

U suštini to se odnosi na činjenicu da je na Šabat osoba više sklona (raspoložena) za relaksaciju, zadovoljstvo i slavljenje svetog dana sa ekstra hranom i pićem. Prema Zoharu, međutim, ekstra duša nije prosto stanje uma ili veće sklonosti ka razonodi, nego u suštini svaka osoba bukvalno prima ekstra dušu na Šabat, tj na Šabat svakoj+g Jevrejina se prisustvom **nešama jetera**, dodatnim spiritualnim nivom (treći od pet). Po završetku Šabata ona nas ostavlja a za njom ostaje tuga. Prema Kabali jedino je čulo od 5 čula, koje deluje na dušu.

Miris i zabranjeno voće

Zašto se od svih stvari miris koristi da olakša bol duše. Jedan od razloga za ovo je što, kada su Adam iEva zgrešili jedući plod sa drveta znanja u tom svom grehu su koristili sva čula osim čula mirisa. To se ogleda u stihovima: **Postanje 3:6–8**.

⁶ I žena **videći** da je rod na drvetu dobar za jelo i da ga je milina **gledati** i da je drvo vrlo drago radi znanja, **uzabra** rod s njega i **okus**i, pa dade i mužu svom, te i on **okus**i.

⁷ Tada im se otvoriše oči, i **videše** da su goli; pa spletoše lišća smokovog i načiniše sebi pregače.

⁸ I **začuše** glas Gospoda Boga, koji iđашe po vrtu kad zahladi; i sakri se Adam i žena mu ispred Gospoda Boga među drveta u vrtu.

Nigde se ne govori da je upotrebljeno čulo mirisa. Zato je čulo mirisa najprefinjenije čulo od svih pet čula i ono kome se duša najviše raduje.

Miris i zadah pakla

Iako je gubitak duše osnovni razlog korišćenja mirisa na moca Šabat, postoje i drugi. Početkom Šabata, gase se i vatre u paklu, i duše koje su tamo, dobijaju trenutke odmora. Završetkom Šabata vatra se ponovo pali i duša može ponekad osetiti slabost ili depresiju koja je obuzima kada do nje dopre dašak zadaha isparenja iz pakla. Zato se mirišu *besamim* da bi duši dali snagu. Neka objašnjenja govore da razlog ustvari objedinjuje obe ove stvari, jer je duša podložnija depresiji pošto je već oslabljena gubitkom.

Običaj da se kažiprsti umoče u vino i njima prelazi iznad obrva od očiji ka ušima izražava se priznanje i poštovanje micve, a uvlačenje u đepove želju da sedmica bude uspešna. Dizanjem i mirisanjem ugašene sveće izražava se želja da se pamet iskoristi za pručavanje Tore.

Havdala za praznike

Havdala za praznike se deli u dve kategorije:

- ❖ Havdala koja je na kraju ili unutar praznika, i
- ❖ Havdala koja je na praznik koji pada u subotu uveče

Pošto je Šabat svetiji od svakog praznika Havdala se izgovara kada Šabat predhodi-ulazi u prazniku. Po istoj logici Havdala se ne izgovara kada praznik pada na Šabat.

Havdala na kraju praznika

Havdala se govori na završetku sledećih biblijskih praznika: Roš Hašana, Jom Kipur, prvog dana Sukota,, Simhat Tore, prvog i poslednjeg dana Pesaha, i za Šavuot.

Ako je poslednji dan praznika bio Šabat, onda posle njega se obavlja standardni postupak havdale kao subotom uveče. Ako se , pak, praznik završava u neki drugi dan u nedelji procedura je slična kao za Šabat, ali sa nekim izmenama.

- ❖ U nekim zajednicama uvodni stihovi počev od "*Hinej El*" do blagoslova za vino se izbacuju. Mnoge zajednice, međutim, uključujući Habad, ih ipak ostavljaju
- ❖ Ne koriste se mirisni začinii i Havdala sveća. Izuzetak od ovog pravila je Jom Kipurska Havdala koja uključuje blagoslov nad Havdala svećom. Jom Kipurska Havdala sveća se pali plamenom koji gori tokom praznika kao što je jarcajt (Jahrzeit) sveća.
- ❖ Posle praznika se ne izgovara molitva *V'jiten lecha* niti je uobičajeno praviti Melave maka jelo (Ata honantanu je uključena u večernju molitvu nakon praznika).
- ❖ Ako neko zaboravi da napravi Havdalu nakon praznika, to može da obavi i sledećeg dana , ali pre sunčevog zalaska

Havdala za praznik koji pada u subotu uveče

Bilo da praznik počinje u subotu uveče ili da se subota uveče koristi u drugom danu praznika onda je praznični kiduš uključen i u samu Havdalu za Šabat, Ceo tekst kiduš/ havdale se nalazi u molitvenicima. A osnovni postupak je:

- ❖ Standardni redosled za večernji kiduš/ Havdala je:
 - Blagoslov nad vinom. Za seder Pesah se izgovara nad prvom od četiri čaše vina
 - Praznični kiduš blagoslov
 - Blagoslov nad svećom
 - Havdala blagoslov koji se razlikuje od standardnog Havdala blagoslova za kraj Šabata
 - Šehelijenu blagoslov (osim za poslednji dan Pesaha kada se ne izgovara)
- ❖ Ne koriste se mirisni začini
- ❖ Kao sveća za Havdalu koristi se standardna praznična sveća koja je na stolu.. Nije potrebno da se spajaju dve sveće . Tokom ove Havdale, mnogi uključujući i Habad, imaju običaj samo da gledaju u sveću, ali ne i da gledaju u nokte na prstima
- ❖ Ima mnogo aktivnosti koje su zabranjene na Šabat. Ali su dozvljene na praznik. Sve ovakve aktivnosti moraju sačekati da se prvo verbalno odvoji Šabat i praznik. Ali za to se ne mora čekati kiduš/ Havdala kao specijalni tematski insert Havdale Paragraf *Va'to-de'ajnu* , uključuje se u Amida večernje molitve.. Alternativno se može reći : "**Baruh hamavdil ben hodeš lihodeš**" – Blagosloven da si Jedini koji razdvoji svetost (Šabata) od svetosti (praznika).

Havdala za Jom Tov

Havdala se drži za Jom Tov ako posle njega dolaze obični radni dani ili Hol Ha Moed. Ali, ako posle njega sledi Šabat Havdala se ne drži.

Havdala na kraju Jom Tov sadrži samo blagoslov HaMavdil.

Kada je Mocae Šabat pada na Jom Tov, za havdalu se mogu koristiti Yom Tov sveće.

Neki običaji vezani za žene i havdalu

Običaj vezan za ručne radove

U halaktičkoj literatururi vodi se diskusija o tome da li je običaj da žene na Mocae Šabat ne smeju obavljati neke poslove kao što su šivenje, pletenje . Poreklo običaja je u legendi da kada dođe Mesija neće biti više potrebe da se šije ili polete odeća. Kako je na Mocae Šabat povećana mogućnost njegovog dolaska, onda je saglasno tome negde i uveden dati običaj.

Drugi autoriteti pak tvrde da takvi običaji nisu utemeljeni naročito ne u klasičnim izvorima i da su žene slobodne da obavljaju one poslove koje žele.

Sa običajem da žene ne šiju tokom Mocae Šabat usko je povezanatradicija da kada je Jevrejski narod napustio Egipat, sa sobom nije poneo pribor za šivenje ili izradu odeće. Umesto toga, odeća koju su obukli pre polaska, čudom je ostala nova i čista i čak je rasla sa njima kako se menjala potrebna veličina. Ustvari u ovo Božansku uslugu je bilo uključeno i izbegavanje smrada i znojenja u vreme vrelih pustinjskih dana.

Zbog toga žene u nekim zajednicama prihvataju same od sebe da se uzdržavaju od šivenje i sličnih aktivnosti po završetku Šabata.

Umesto toga Mocae Šabat je vreme za brojne rituale , molitve i duhovne vežbe vezane za dolazak mesije.

Učestvovanje u havdali

Postoji dilema da li su i žene obavezne da učestvuju u Havdali.

Kod Sefarda, žena može da je obavi i za samu sebe

Neki Aškenazi smatraju da žene ne mogu izgovarati Havdalu za samu sebe, dok neki opet smatraju da ako žene ne može da nađe nekoga od koga može da čuje Havdalu, onda ona sama može da je izgovori. Neki smatraju čak i to da žena može da kaže blagoslov i za vatru, dok se drugi ne slažu sa time.

Mocae Šabat uključuje neke micve koje nisu obavezujuće za žene. To uključuje kiduš levana i melava malka. Postoje razni razlozi kojima se to tumači, mada im se to ne zabranjuje.

Žena i vino havdale

Rav Amram Gaon i Mahzor Vitrij sugerišu da cela porodica treba da pije vino Havdale .

Zabeležen je i običaj kod nekih Jevreja da osoba koja obavlja havdalu otpije gutljaj vina, a potom daje ostlim članovima porodice bez razlike ko je muško, a ko žensko.

Međutim, u mnogim zajednicama uobičajeno je da žene ne piju vino za Havdalu. Posledice ako se toga ne pridržavaju ne mogu se naći nigde u tradicionalnim izvorima. Ali postoji rasprostranjeno verovanje od davnina da će ženama i devojkama koje piju vino od Havdale izrasti nepoželjne dlake kao što su brkovi i dlake na grudima.

Sujeverje oko Havdala vina čini se da potiče od legendi , ali je običaj dobro dokumentovan kroz vekove iako se pretpostavljene posledice nikada nisu utvrđene. Ali tako rasprostranjena ideja mora da ima svoje korene.

Evina krivica

Tako napr. Rabi Isaija Horovec u svom najznačajnijem delu „Šeni Luhot ha Brit“ aludira na to da je tome uzrok Evina krivica zbog toga što je dala Adamu zabranjeno voće koje je ustvari bio sok od grožđa.

Udaljavanje žena od muških micvi

Ali razlog može prosto biti to da ako žene brkaju uloge kroz preterivanje mogu izgubiti na ženstvenosti i , pa postaće muškobanjaste pa ih treba držati dalje od muških micvi. A očigledan znak muškosti je dlakavost na licu i na grudima.

Hazal je tretirao dlakavost po telu kao nepoželjnu. On je interpretirao biblijsku pohvalu o lepoti jevrejskih žena (Ezekije 16:14) ¹⁴ I raziđe se glas o tebi po narodima radi lepote tvoje, jer beše savršena krasotom mojom, koju metnuh na te, govori Gospod) upravo nepostojanjem dlakavosti ispod pazuha i pabične dlakavosti. Tek posle je prema Rašiju uvedeno mišljenje da ako se nedolično ponašaju biće kažnjene pojavom dlakavosti u tim oblastima..

Prof. Mark Šepiro se poziva na sledeći izvor : Hakira, Zbornik jevrejskih pravila i mišljenja. Prema njemu praksa jevrejskih žena je bila da odstranjuju tu dlakavost. Ali to još uvek ne objašnjava vezu između te dlakavosti i pijenja vina.

Dlakavost i ispijanje piva

Ali međuveza možda potiče iz Gemare u Med Katan(9b) u kojoj se diskutuje o metodama otklanjanja neželjene dlakavosti. U nastavku toga u Gemari se ukazuje da opisane metode rezultuju time da devojke budu lepše . Zaključujući diskusiju Gemara dokazuje da pijenje piva uzrokuje neželjenu dlakavost kod žena i da devojke koje su pile pivo one koje moraju da koriste te metode.

Povezanost sa geografskim područjem

U Istočnoj Evropi vino je bilo retkost. Uprkos halaktičkim obavezama , ljudi iz tih krajeva nisu si mogli priuštiti vino, jer je bilo preskupo, ali se, prema svim mišljenjima za Havdalu se moglo koristiti šamar medina (nacionalno piće) ako vino nije dostupno ili ga neko ne podnosi. Pivo spada u šamar medina, pa se , tamo gde je to bilo nacionalno piće moglo koristiti za Havdalu. Tako je vrlo verovatno da se u istočnoj Evropi pivo koristilo za Havdalu.

Tako je legenda vezana za pivo kasnije prešla i na vino.

Istorijski razvoj u nekim zajednicama je od običaja da žene ne smeju piti pivo/ vino tokom havdale došlo do toga da ne mogu ni aktivno učestvovati u njoj

Tako postoji razlika među jevrejima koji su živeli u područjima gde se vino redovno koristilo i u običnom životu i onih koji su živeli u područjima istočne Evrope.

Ceremonija havdale

Redosled i način na koji se obavlja obred havdale je sledeći:

- ❖ **Čaša se napuni sa vinom ili sokom od grožđa ili drugom tečnošću koja je šamar medina**

Osoba koja vodi havdalu napuni čašu do vrha vinom (ili sokom od grožđa) tako da malo preliva što simbolizuje želju da dolazeća sedmica bude blagoslovena

- ❖ **Pali se Havdala sveća.**

Sveću drži neko ko ne izgovara blagoslove. Ako je osoba sama , onda se sveća stavi u držač

Kada ne možete da nabaviti specijalnu sveću za havdalu.možete držati dve sveće jednu uz drugu tako da im se plamenovi preklapaju, ili pak mogu se omekšati dve dugačke tanke sveće i uvrnuti međusobno.

Može se sedeti ili stajati ali dok se ceremonija ne završi ne sme se razgovarati

- ❖ **Izgovara se uvodni paragraf Hine El**



Čaša se digne desnom rukom, prebaci se u levu, a prsti desne se malo skupe, potom se čaša prebaci u desnu (levaci to rade obrnutim redosledom) i drži se tako da je dno čaše na dlanu, a prsti su sklopljeni oko nje kao cvet ruže, što simboliše lepotu. Izgovarju se sledeći stihovi:

Tekst

הִנֵּה אֵל יִשׁוּעָתִי, אֲבִטָּח וְלֹא אֶפְחָד, כִּי עֵז וְחִמְרַת יְיָ,
וַיְהִי לִי לְיִשׁוּעָה. וְשִׂאֲבַתֶּם מִיָּם בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעַיְנֵי
הַיְשׁוּעָה. לֵי יְיָ הַיְשׁוּעָה, עַל עַמֶּךָ בְּרִכְתֶּךָ סֵלָה. יְיָ צְבָאוֹת
עִמָּנוּ, מִשָּׁגֵב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה: יְיָ צְבָאוֹת, אֲשֶׁר־י אָדָם
בִּטְחָ בְּךָ: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קִרְאָנוּ:

Svi koji slušaju Havdalu zajedno sa predvodnikom izgovaraju

לְיִהוּדִים הִתְהַ אֹרְחָ וְשִׂמְחָה, וְשִׁשׁוֹן וִיקָר. כֵּן תִּתְהַ לָּנוּ:
כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׁא, וּבִשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:

Hine El ješuati, evtah velo efhad, ki ozi vezimrat ja, Adonaj vajehili liješua. Ušavtem majim be-sason mima'jenej haješua. La'Adonaj haješua, al amha virhateha, sela. Adonaj cevaot imanu, misgav lanu, Elohej Jaakov, sela. Adonaj cevaot, ašrej adam botejah bah. Adonaj hošia, hameleh ja'anejnu vejom korejnu.

Svi zajedno izgovaraju:

Lajehudim hajeta ora vesimha, vesason vikar. Ken tiije lanu.
(Ko ne zna hebrejski, može i samo da sluša ostale)

Predvodnik nastavlja

Kos ješuot esa uvešejim Adonaj ekra.

Uvodni paragraf se sastoji od sledećih stihova Tore:

Isaija 12:2; Isaija 12: 3; Psalm 3:8; Psalm 46:11; Psalm 84:12; Psalm 20:9;
Knjiga o Esteri 8:16; Psalm116:13

Gle, Bog je spasenje moje, uzdaću se i neću se bojati, jer mi je sila i pesma Gospod Bog, On mi bi Spasitelj.

S radošću ćete crpsti vodu iz izvora ovog spasenja.
 Od Gospoda je spasenje; neka bude na narodu Tvom blagoslov Tvoj!
 Gospod nad vojskama s nama je, branič je naš Bog Jakovljevi.
 Gospode nad silama! Blago čoveku, koji se u Te uzda !
 Gospode! Kralju pomози, i usliši nas kad Te zovemo.
Judejcima dođe svetlost i veselje i radost i slava. Neka bude i nama.

Gornji stih iz Knjige o Esteri izgovaraju svi prisutni.
 a prevodnik nastavlja:
 Uzet ću čašu spasenja i zazvat ću ime Jahvino.

U sefardskoj liturgiji, uvodni deo počinje rečima „*Rišon Le cion*“ i sastoji se od biblijskih stihova koji opisuju kako je Bog dao svetlost i napredak između je sa kasnijom liturgijskom prozom. Ostali deo je isti.

❖ Blagoslov nad vinom

Prvi blagoslov se izgovara nad vinom ili drugom tečnošću, a od toga kakva je tečnost zavisi i blagoslov.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם Blagosloven da si ti, Gospode . Bože naš,
 Baruh ata Adonaj, Elohenu meleh haolam suverenu vasseljene

(ako se koristi vino ili sok od grožđa)

בורא פרי הגפן (אמן) Koji si stvorio plod vinove loze (Amen).
 Borej peri hagefen (Amen)

(kada se koristi druga tečnost)

שהכל נהיה בדברו (אמן) Koji svojom rečju stvori sve stvari.(Amen)
 Šeakol ni'jeh bid'varo (Amen)

Vino se na kraju blagoslova ne pije.

❖ Bagoslov za mirođije

Čaša sa vinom se tada premešta u levu (desnu) ruku. Činija sa mirisni začinima koja je obično lepo dekorisana se podigne desnom rukom i sa čašom još uvek u levoj ruci izgovara se specijalni blagoslov za mirisne začine

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם Blagosloven da si ti, Gospode . Bože naš,
Baruh ata Adonaj, Elohenu meleh haolam suverenu vasseljene

בוֹרָא מִיְיָ בְּשָׁמִים (אָמֵן) Koji si stvorio različite mirodije (Amen).
Borej mine ve'samim (Amen)

Kutijica sa mirisni začinima se šalje od jednog do drugog da svako pomiriše.

❖ Blagoslov za vatru



בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם Blagosloven da si ti, Gospode Bože naš,
Baruh ata Adonaj, Elohenu meleh haolam

בוֹרָא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ (אָמֵן) koji stvori svetlosti od vatre (Amen).
Borei me'orej ha-eiš (Amen)

Prsti se primiču plamenu i gleda se njegov odsjaj na noktima. Pazi se da svetlost bude na noktima, a prsti u senci.



Nakon toga svi završavaju sa Amen

❖ Blagoslova za samu Havdalu i gašenje sveće

Poslednji završni blagoslov je Havdala blagoslov kojim se razdvajaju različite stvari. Kako se u petak posvećuje subota ritualom kiduša; na ristanaku od nje nakon noći i dana božanskog odmora, još jednom proglašavamo svetost dana nad čašom vina. Čaša sa vinom se premesti u desnu ruku i izgovara se sledeći blagoslov:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

Blagosloven da si Ti, Gospode
Bože naš, gospodaru vaseljene

Baruh ata Adonaj, Eloenu, meleh haolam

הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל

koji razdvoji između svetog od
profanog

hamavdil ben kodeš lehol

בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים

između svetla i tame, između
Izraela i ostalih nacija

ben or lehošek ben Jizrael leamin

בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה

između sedmog dana i radnih
dana

ben jom haševii lešešet jame hamaase

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ

Blagosloven da si Ti, Gospode

Baruh ata Adonaj

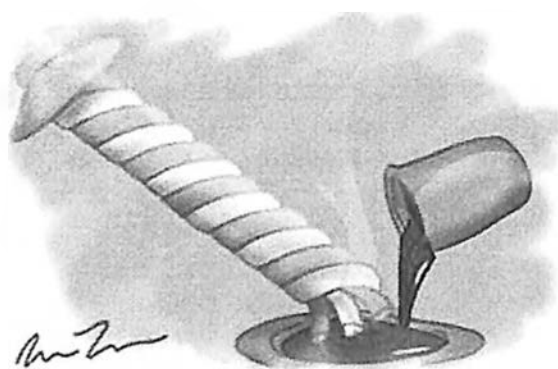
הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל

koji razdvoji sveto od profanog.
(Amen)

hamavdil ben kodeš lehol (Amen).

Kada se završi predvodnik seda, ako je stajao, popije najmanje 0.6 dl vina, ali ne ispije sve iz čaše, Ostavlja deo kojim se gasi plamen sveća polivajući ih, ili kako neki običavaju prosipanjem vina u posudu u kojoj će se sveće ugasiti. Neki imaju običaj da pre gašenja,

upale dve nove sveće i tako da se svetlo Šabata prenese i u dolazeću nedelju.



Ponekad je običaj da se kažiprsti umoče u vino i njima se pređe preko predela iznad obrva od očiju ka ušima. Neko ih čak uvlači u đepove izražavajući ili dižu ugašenu sveću i mirišu je.

Uvek završavamo sa:

Šavua Tov- Sretna nedelja

Potom se peva proroku Elijahu polako i mirno.

Šta nakon Havdale?

V'iten Leha

Za kraj Šabata tokom večernje službe u sinagogi pre havdale kod Aškenaza, a kod Sefarda posle Havdale se izgovara molitva "**V'iten Leha**", a običaj je da se izgovara zajedno sa drugim osobama iz istog molitvenika da bi se blagoslovi direktno odnosili i na druge osobe. Kada Hol Amoed pada u subotu uveče ona se izgovara tiho. To je ustvari skup blagoslova i molbi Bogu da ih ostvari izabranih iz Tanaha. Tekst molitve obuhvata sledeće knjige i stihove:

1. Postanje 27:28-29. 2. Postanje. 28:3-4. 3. Postanje. 49:25-26. 4. Zakoni ponovljeni 7:13-15. 1.
5. Postanje 48:16. 6. Zakoni ponov. 1:10-11. 7 Zakoni ponov. 28:3, 5, 4, 6, 8, 12.
8. Zakoni ponov. 15:6. 9. Zakoni ponov. 33:29. 10. Isaija 45:17. 11. Joel 2:26-27.
12. Isaija 55:12. 13. Isaija. 12:2-6. 14. Isaija. 25:9. 15. Isaija. 57:19. 16. I Knj. Dnevnika 12:19. 17. I Knj. Samuelova 25:6. 18. Psalms 29:11.

1. Postanje 27:28-29. 2. Postanje. 28:3-4. 3. Postanje id. 49:25-26. 4. Zakoni ponovljeni 7:13-15.

1. Bog ti dao rose nebeske, i dobre zemlje i pšenice i vina izobilja!
Narodi ti služili i plemena ti se klanjala! Bio gospodar braći svojoj i klanjali ti se sinovi matere tvoje! Proklet bio koji tebe usproklinje, a blagosloven koji tebe uzblagosilja!
2. A Bog Svemogućí da te blagoslovi, i da ti da veliku porodicu i umnoži te, da od tebe postane mnoštvo naroda,
I da ti da blagoslov Avramov, tebi i semenu tvom s tobom, da naslediš zemlju u kojoj isi došljak, koju Bog dade Avramu.
3. Od silnog Boga oca tvog, koji će ti pomagati, i od Svemogućeg,
koi će te blagosloviti blagoslovima ozgo s neba, blagoslovima ozdo iz bezdana, blagoslovima od dojaka i od materice.
Blagoslovi oca tvog nadvisiše blagoslove mojih starih svrh brda večnih, neka budu nad glavom Josifovom i nad temenom odvojenog između braće.
4. I milovaće te i blagosloviće te i umnožiće te; blagosloviće
plod utrobe tvoje i plod zemlje tvoje, žito tvoje i vino tvoje i ulje tvoje, plod goveda tvojih i stada ovaca tvojih u zemlji za koju se zakleo ocima tvojim da će ti je dati.
Bićeš blagosloven mimo sve narode: neće biti u tebi ni muškog ni ženskog neplodnog, ni među stokom tvojom.
I ukloniće od tebe Gospod svaku bolest, od ljutih zala misirskih koja znaš neće nijedno pustiti na tebe, nego će pustiti na one koji mrze na te.
1. Postanje 48:16. 2. Zakoni ponov. 1:10-11. 3 Zakoni ponov. 28:3, 5, 4, 6, 8, 12.
4. Zakoni ponov. 15:6. 5. Zakoni ponov. 33:29. 6. Isaija 45:17.
1. Anđeo, koji me je izbavljao od svakog zla, da blagoslovi decu ovu, i da se po mom imenu i po imenu otaca mojih Avrama i Isaka prozovu, i da se kao ribe namnože na zemlji!
2. Gospod Bog vaš umnožio vas je, i eto vas danas ima mnogo kao zvezda nebeskih.
Gospod Bog otaca vaših da vas umnoži još hiljadu puta više, i da vas blagoslovi kao što vam je kazao.
3. Blagosloven ćeš biti u gradu, i blagosloven ćeš biti u polju,
Blagoslovena će biti kotarica tvoja i naćve tvoje.
Blagosloven će biti plod utrobe tvoje, i plod zemlje tvoje i plod stoke tvoje, mlad goveda tvojih i stada ovaca tvojih.
Blagosloven ćeš biti kad dolaziš i blagosloven ćeš biti kad polaziš.
Gospod će poslati blagoslov da bude s tobom u žitnicama tvojim i u svemu za šta se prihvatiš rukom svojom, i blagosloviće te u zemlji koju ti daje Gospod Bog tvoj.
Otvoriće ti Gospod dobru riznicu svoju, nebo, da da dažd zemlji tvojoj na vreme, i blagosloviće svako delo ruku tvojih te ćeš davati u zajam mnogim narodima, a sam nećeš uzimati u zajam.
4. Blagosloviće te Gospod Bog tvoj, kao što ti je kazao, te ćeš davati u zajam mnogim narodima, a ni od koga nećeš uzimati u zajam, i vladaćeš mnogim narodima, a oni tobom neće vladati.
5. Blago tebi narode Izrailju! Ko je kao ti, narod kog je saćuvao Gospod, štit pomoći tvoje, i mać slave tvoje? Neprijatelji će se tvoji poniziti, a ti ćeš gaziti visine njihove.
6. A Izrailja će spasti Gospod spasenjem večnim, nećete se postideti niti ćete se osramotiti doveka.
1. Joel 2:26-27. 2. Isaija 55:12. 3. Isaija. 12:2-6. 4. Isaija. 25:9. 5. Isaija. 57:19.
6. I Knj. Dnevnika 12:19. 7. I Knj. Samuelova 25:6. 8. Psalms 29:11.
1. I ješćete izobila, i bićete siti i hvalićete ime Gospoda Boga svog, koji učini s vama ćudesa, i narod moj neće se posramiti doveka.
I poznaćete da sam ja usred Izrailja, i da sam ja Gospod Bog vaš, i da nema drugog, i narod moj neće se posramiti doveka.
2. Jer ćete s veseljem izaći, i u miru ćete biti voćeni; gore i bregovi pevaće pred vama od radosti, i sva će drveta poljska pljeskati rukama.

3. Gle, Bog je spasenje moje, uzdaću se i neću se bojati, jer mi je sila i pesma Gospod Bog, On mi bi Spasitelj.
S radošću ćete crpsti vodu iz izvora ovog spasenja.
I tada ćete reći: Hvalite Gospoda, glasite ime Njegovo, javljajte po narodima dela Njegova, napominjite da je visoko ime Njegovo.
Pojte Gospodu, jer učini velike stvari, neka se zna po svoj zemlji.
Klikuj i pevaj, koja sediš u Sionu, jer je Svetac Izrailjev velik posred vas.
4. I reći će se u ono vreme: Gle, ovo je Bog naš, Njega čekasmo, i spašće nas; ovo je Gospod, Njega čekasmo; radovaćemo se i veselimo se za spasenje Njegovo.
5. Ja stvaram plod usnama: mir, mir onome ko je daleko i ko je blizu, veli Gospod, i isceliću ga.
6. Tada duh dođe na Amasaja poglavara među vojvodama, te reče: Tvoji smo, Davide, i s tobom ćemo biti, sine Jesejev; mir, mir tebi i pomagačima tvojim jer ti pomaže Bog tvoj. Tako ih primi David, i postavi ih među poglavare nad četama.
7. I recite mu: Zdravo! I mir da ti je, i domu tvom da je mir, i svemu što imaš da je mir!
8. Gospod će dati silu narodu svom, Gospod će blagosloviti narod svoj mirom.

Melave malka- Ispraćaj kraljice

Melave malka je završna svečanost na moca Šabat koja simboliše „ ispraćaj kraljice“ . Uživajući u svetlosti sveća jede se lagano jelo, najčešće mlečno. Posle se mogu pričati razne najčešće poučne priče i pevati jevrejske pesme. U stara vremena to su bile večere koje su okupljale grupu vernika. Nakon završetka bi se izgovarao blagoslov za jelo (birkat amazon), čiji je sastavni deo bila havdala. Posle je taj običaj izmenjen, jer se jelo pre havdale zabranilo

Neke smernice za ovu svečanost su sledeće.

1. Kako smo svečano dočekali Šabat tako i kada odlazi treba ga ispratiti kraljevski. Zato se za subotu uveče priprema specijalno jelo
2. Specijalna dodatna duša kojom se nagrađuje svaki Jevrej koji drži Šabat ostaje prisutna sve do kraja Melava malka
3. Pre Melava malka oprati ruke i jesti hleb ili halu..
4. Sto se postavlja za kompletno jelo čak iako će neko pojesti samo malo ili samo ponešto, minimum je oko 30g
5. .Ako neko ne sme da jede hleb, micvu može ispuniti jedući drugu hranu
6. .Za Melava malku se ne jedu ostaci od Šabata, nego se priprema posebno jelo
7. .Preporučljivo je piti tople napitke. Kaže se i da je topla voda subotom uveče smiruje da je blagotvorna za depresiju. Ovo jelo se smatra kao prilika za ispunjenje micve. Zato, palimo sveće na stolu (bez blagoslova) da bi se osnažilo veselo raspoloženje
8. Iako jelo ima status micve, nema kiduša, jer se Šabat završio
9. Običaj je da se peva proroku Elijahu posle havdale



Kako prorok ne može da dođe na Šabat, jer je Šabat praznik iz predmesijanske ere, prvi praznik koji je Bog dao jevrejskom narodu to želimo pesmom mu kažemo da je Šabat prošao i da ponovo može da dođe i najavi dolazak Mesije iz kuće Davidove.

Midraš govori da na moca Šabat prorok sedi ispod drveta života i beleži zasluge onih koji se pridržavaju Šabata, pa je jelo namenjeno u njegovu čast je način na koji mu se iskazuje zahvalnost. Kada odlazi Šabat nadamo se i želimo „realne stvari“- kada će Elijahu najaviti dolazak Mesije iz kuće Davidove

10. Popularan i koristan običaj je i da se pričaju priče, naročito o čestitosti i pravičnosti.

11. Postoje razna mišljenja o tome kada tačno treba da obaviti Melake malka:

- 1) što pre nakon Šabata
- 2) u periodu od 4 sata nakon Šabata
3. pre ponoći

Sve zavisi od od godišnjeg doba i lične procene. Ako neko bude sprečen da to obavi u subotu uveče, može to obaviti u nedelju ili ako ni to nije moguće, onda pre utorka.

Muzika

Ne boj se, slugo moj Jakove (AL TIRA-AMAR HASHEM L'YAAKOV)

Muzika je, iako ne obavezan, popularan elemenat Melave malka. Najčešće je to muzika religiozna ili bar ona koja doprinosi raspoloženju posle Šabata. Sem već dobro poznate pesme Elijahu Hanavi, jedna od najpopularnijih je Ne boj se, slugo moj Jakove. Objašnjenje pesme se sastoji u tome da se neko može pribojavati da će zbog toga što ne radi čitav jedan dan, izgubiti novac kada je njegova konkurencija radi. Ali Gospod je obećao: Ne brini, ako se pridržavaš mojih zapovesti. Bog se brine za tebe kao što majstor mora da se brine za svog slugu.

Sefardi često pevaju i El Dio alto.

Ne boj se, slugo moj Jakove

To je pesma pisana akrostihom, dugačka 22 linije, a svaka od njih počinje slovima po redosledu jevrejskog alfabeta.

1. Ko može izbrojati Jakovljev pepeo— ne boj se, slugo moj Jakove
2. Bog kaže Jakovu - ne boj se, slugo moj Jakove
3. Bog izabra Jakova - ne boj se, slugo moj Jakove
4. Zvezda se pojavljuje iz Jakova - ne boj se, slugo moj Jakove
5. U vremenu što dolazi Jakov će pustiti korenje - ne boj se, slugo moj Jakove
6. Od Jakova će nastati gospodar - ne boj se, slugo moj Jakove
7. Seti se ovoga zbog Jakova - ne boj se, slugo moj Jakove
8. Ushićenje će doći sa Jakovljevim spasenjem - ne boj se, slugo moj Jakove
9. Tvoji logori su golemi, Jakove - ne boj se, slugo moj Jakove
10. Oni treba da uče Jakova tvojim obredima - ne boj se, slugo moj Jakove
11. U Jakovu nema nikakve magije - ne boj se, slugo moj Jakove

12. On vidi da nema krivice kod Jakova - ne boj se, slugo moj Jakove
13. Ko može izbrojati pepeo Jakovljevi - ne boj se, slugo moj Jakove
14. Bog se zakleo Jakovu - ne boj se, slugo moj Jakove
15. Molim te oprosti greh Jakovljevi - ne boj se, slugo moj Jakove
16. Podseti se sada na sužanjstvo Jakovljevo - ne boj se, slugo moj Jakove
17. Jedini svemogući će spasiti Jakova - ne boj se, slugo moj Jakove
18. Naredi spasenje Jakovljevo - ne boj se, slugo moj Jakove
19. Glas je Jakovljevi glas - ne boj se, slugo moj Jakove
20. Donesi pesmu i zadovoljstvo Jakovu - ne boj se, slugo moj Jakove
21. Bog će nadoknaditi povratiti Jakovljevo sužanjstvo - ne boj se, slugo moj Jakove
22. Tvoje volja daruje istinu Jakovu - ne boj se, slugo moj Jakove

AL TIRA-AMAR HASHEM L'YAAKOV

(Transliteracija)

Amar Adonaj leJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Bahjar Adonaj beJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Ga'al Adonaj et Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Daraj kojav mi Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Haba'im jašreš Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Vejerd miJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Zejor ele leJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Hjedvat ješuot Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Tovu oaleja Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Joru mišpateja leJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Ki lo najaš beJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Lo ibit aven beJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Mi mana afar Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Nišba Adonaj leJaakov / Al tira avdi Jaakov
 Slaj na le'avon Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Ata hašev ševut Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Pada Adonaj el Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Cave ješuot Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Kol kol Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Roni ve'simhji le Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Šav Adonaj et švut Jaakov / Al tira avdi Jaakov
 Titen emet leJaakov / Al tira avdi Jaakov

Jedan čovek je ispričao sledeći događaj

:Njegov sin je sa porodicom ujutro krenuo na put kolima. U toku vožnje kamion je uleteo u njih čeonu. Iako su kola bila potpuno slupana, za čudo niko u kolima nije bio stvarno povređen. Svi policajci i prolaznici koji su tome prisustvovali su bili u čudu jer tako nešto nikada nisu videli.

Ali to ne beše sve. Od siline udara i sve unutar kola je bilo uništeno. Kada je njegov sin sa porodicom otišao kući, on je zapazio u kolima uništeni molitvenik sa stranicom koja je bila skoro iscepljena. Stranica je počinjala rečima „ Ne boj se, slugo moj Jakove“ iz molitvi za melave malka.

Korišteni materijali sa sajtova:

reformjudaism.org: autor Robbie Solomon

chabad.org sa autorima: Yehuda Shurpin, Menachem'Posner, Naftali Silberg

Biblija

